

Marek Sołtysik

Stowarzyszenie Pisarzy Polskich, oddział Warszawa

Malarstwo i zarys idei Ludwiga Angerera Der Ältere w Galerii Brama Bielańska w Cytadeli Warszawskiej. Muzeum Niepodległości czci 85. rocznicę urodzin artysty i pisarza

Raczej u nas nieznany, ale jakoś nam bliski. Kontemplując esencjonalne kolorystycznie obrazy Ludwiga Angerera Der Ältere, miałem wrażenie, że obchodzę jakieś bajecznie tajemnicze korytarze, w których zawieszono kompozycje kojarzące się z najlepszym malarstwem nurtu fantastycznego, jakie powstawało w sztuce nowożytnej. Czy można rzec: śladami mistrzów? Wypadałoby raczej: jeszcze jeden mistrz. Bawarski artysta, posługując się środkami plastycznymi własnymi, ale z wykorzystaniem zdobyczy starych wielkich kolegów, dołącza formalnie i tematycznie do szlachetnej gromady (powiedzieć: do grona, było za mało) artystów, których do rozmaitych rezultatów prowadzi metafora. Starożytne elementy (np. Grupa Laokoona) w nowym świetle, w nowej sytuacji, jak u surrealistów, gdzie widzę ma wrażenie pobytu w sali z wypompowanym powietrzem, współlistnieją z wyprzedzającym renesans, świadomie rozszalałym obrazowaniem Petera Bruegela starszego, nie mogą się uspokoić pod pojedynczym, nieco nawet karcącym spojrzeniem nostalgicznie przerażających pejzaży ze sztafażem Caspara Davida Friedricha, znajdujących usprawiedliwienie w szeroko maźniętym, genialnie scharakteryzowanym *Don Kichocie* Daumiera. Im dalej, tym bliżej. Reminiscencje, a może powtórki z surrealistów: Maxa Ernsta, Salvadora Dalí, z naszych, z połowy lat sześćdziesiątych XX wieku: Henryka Ziembickiego-Fantazosa, Andrzeja Łukaszewskiego, Michała Józefowicza, Marka

Naszczaka i późniejszego o dwie dekady Marcina Kołpanowicza. Nurt niemieckiej Nowej Rzeczowości, wezbrany w 1929, plus powojenny austriacki realizm magiczny, rozwinięty w Austrii pięć lat po II wojnie światowej, jako ruchy artystyczne niezależne, były, o dziwo, pokrewne już pod koniec fatalnej epoki socrealizmu w Polsce z malowanymi w ukryciu obrazami Jerzego Krawczyka i Bronisława Wojciecha Linkego.

Angerer. Dzieła niemieckiego artysty były eksponowane w Galerii Brama Bielańska Muzeum Niepodległości w Warszawie od 6 października do 6 listopada 2023 roku. Inne wystawy malarstwa artysty, kompozycji metaforycznych głównie w technice akrylu na płótnie, desce, rzadziej na tekturze, odbywały się wcześniej m.in. w Grand Palais w Paryżu, Parlamencie Europejskim w Brukseli, Akademii Królewskiej w Barcelonie, Muzeum Phantasten w Wiedniu, Muzeum w Owczarni w Neusenstadt oraz w Muzeum Egipskim w Monachium. Jesienią 2023 roku w Zamku Królewskim w Niepołomicach pokazano także serię jego obrazów.

Ludwig Angerer Der Ältere (po prostu starszy) świadomie kierował własnym losem, choć początek drogi był trudny. Urodzony 7 sierpnia 1938 roku w Bad Reichenhall (w tym alpejskim kurorcie zmarł wielki polski malarz Maksymilian Gierymski), uzyskał pełne wykształcenie plastyczne, opanował z mistrzostwem sztukę i umiejętność konstrukcji, od 1957 do 1966 studiując w Monachium architekturę oraz rysunek i malarstwo w słynnej (a w XIX wieku bliskiej i przychylniej Polakom) Akademii Sztuk Pięknych. Malował pierwsze obrazy, ilustrował książki artystyczne, wydawane w renomowanych oficynach, od początku zafascynowany sztuką realizmu magicznego. Efekty to prace, które zapewniły mu w roku 1983 włączenie noty z jego nazwiskiem do najbardziej liczącej się w świecie *Encyklopedii Sztuki Thieme-Becker*, uwzględniającej artystów sztuk wizualnych wszystkich czasów i narodów. W roku 2004 mianowany ambasadorem kulturalnym Dolnej Bawarii, miał już w dorobku szereg prac malarzkich, rzeźbiarskich i realizacji architektonicznych. Obrazy Angerera mieszczą się w nurcie realizmu fantastycznego, którego powstawanie od połowy lat pięćdziesiątych XX wieku w Wiedniu obserwował młody student politechniki, malujący w chwilach wolnych od zajęć.

I pracował, zawsze oddany sztuce. Ilustrował i opracowywał graficznie książki z dziedziny estetyki. W 1989 roku otrzymał nagrodę

filmu bawarskiego za oprawę artystyczną *Niekończącej się historii II* Michaela Ende, w 1994 odbyła się światowa premiera teatralna *Malego Hobbita* J.R.R. Tolkiena, z jego scenografią i kostiumami. Otrzymał brązowy medal w Grand Palais Paris na wystawie „Art en Capital” za obraz *Don Kichot*, przyznany w 2013 roku przez Société des Artistes Français; w 2014 roku srebrny medal w Grand Palais Paris na wystawie „Art en Capital” za obraz *Absolute Fall from Hell* przyznany przez Société des Artistes Français. W roku 2016 wydał książkę artystyczną *The Return of Man to Art*, a w roku 2021 dwuczęściowy tom baśni i legend pt. *Janus i Sunaj*.

Dotychczasowe wystawy i monumentalne twórcze dokonania artysty pozwalają stwierdzić, że Angerer Der Ältere rzuca niejako wyzwanie rozdygotanej sztuce współczesnej, wnosząc w nią swoją twórczością piękno – porzucone, przezeń odnalezione – wreszcie oświetlając, penetrując i ukazując to, co trwało w mroku tajemnicy. Realistyczne przedstawienie to tylko element szlachetnej gry z coraz bardziej świadomym widzem.

Angerer jest ponad to, ponad doskonały rysunek i opanowany warsztat, dlatego w swojej twórczości może sobie pozwalać na dywagacje filozoficzne, a nawet publicystykę, wreszcie narrację, elementy już dawno odrzucone przez tzw. sztukę czystą, będące owocem przemyśleń między pracą scenografa, architekta, dekoratora wewnątrz a uprawianiem sztuki czystej: malarstwa, rzeźby. „Nie wierzę, że nasz świat można zredukować do efektów czysto biochemicznych” – ogłasza. Dodaje, precyzując: „To właśnie tajemnice w swojej złożoności są lepsze od łatwego do zrozumienia pragmatyzmu”.

Autentyczność drogi twórczej Ludwiga Angerera potwierdzają pewne węzły sprzeczności, zjawiska, które sprawdzają się wyłącznie w sztuce. Z jednej strony zdeklarowany pacyfista, związany już w młodości z ruchem antyfaszystowskim, m.in. z Michaeliem Ende, ezoterykiem, słynnym pisarzem fantasy i reżyserem filmów *par excellence* surrealistycznych (Angerer za scenografię i kostiumy do filmu Endego *Niekończąca się opowieść II. Następny rozdział* otrzymał Bawarską Nagrodę Filmową), z drugiej – zafascynowany sztuką prerafaelitów, malarzy angielskich, działających od połowy XIX wieku także w Europie Zachodniej, których twórczość odwoływała się do sztuki włoskiej doby renesansu, zdecydowanie optuje za zachowaniem nie tylko duchowości w sztuce, lecz także w społeczności. Ten

piewca mitów germańskich, ilustrator i wnikliwy interpretator współczesnej fantazy, dba o ocalenie wartości chrześcijańskich. W Bawarii, kraju katolickim, podkreślił Angerer swoją zdecydowaną postawę (zyskując żywą akceptację przyszłego papieża Benedykta XVI, Bawarczyka), w latach 1996–2015 z własnej inicjatywy projektując i budując w Biburgu Kaplicę Odkupienia – dzieło totalne, z magicznym światłem we wnętrzu.

Redaktorem katalogu wystawy jest dr Tadeusz Skoczek, dyrektor Muzeum Niepodległości w Warszawie.

Marek Soltysik

Ludwig Angerer Der Älter, Malarstwo, Galeria Brama Bielańska, Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, 3 października–3 listopada 2023 roku.